

הדף היומי בבלי: מסכת קידושין דף ע"ד
הדף היומי בהלכה: סימן קכ"ח מסעיף כ"ט עד סעיף ל"ג
המוסר היומי: שמיה"ל חלק ב' פרק ב' 'וראה נא אחי' עד סוף פרק ג'

לוח
לימוד
יומי

הכהן יצא בשעת חזרת הש"ץ והרב החליט שלא לעלות לתורה

דיון מרתק בנושא ברכת כהנים הנלמד ב'דף היומי בהלכה'

אף שציונתנו התורה "וקדשתו" - לקרותו ראשון ולפתוח ראשון, מכל מקום מצוה זו היא רק משום כבודו של הכהן, וכיון שמבזה את הכהונה ואינו חפץ בה, הרי שמעשיו גורמים לו מניעת כבוד - וממילא אין אנו צריכים לכבדו! והוסיף לטעון בדרך נוספת, שמאחר ואנו מורידים אותו משום שלא קיים מצות לברך את ישראל, בפעולה זו עצמה אנו מראים לו כבוד וגדולה - שיקר הוא בעינינו ברכתו, מפני שהוא מזרע אהרון הכהן, ומחמת מעלתו הרמה אנו מונעים אותו מכבוד. וכדי שמכאן ואילך יברך אותנו, וחפצים אנו בברכתו, עושים אנו כל טענות לקבל ברכתו. ונמצא אפוא, כי מניעת כבודו - זהו כבודו.

עם כל זה סיים ה'חתן סופר', לא סמך ליבי לבטל מצות עשה דאורייתא, שכן לאו בקל הוא לשקול בפלס ח"ו עבירה לשמה, אבל בכל זאת, בהיות שעל פי עיקר הדין כבוד התורה עדיף על כבוד הכהונה, ומן הדין ראוי היה להקדים תלמיד חכם לכהן, ורק בכדי שלא יבוא הציבור לידי מריבות ומדנים, תיקנו רבותינו שלעולם קורא הכהן ראשון מפני דרכי שלום, אולם, באופן זה ראוי לנהוג כעיקר הדין - להקדים ולהעלות לתורה תלמיד חכם במקום הכהן.

- והערב נא -

מעשה שהיה באחת מבתי הכנסיות, בכהן עם הארץ שבשעת חזרת הש"ץ יצא לחצר בית הכנסת, ישב שם ושתה קפה בחברת כמה ריקים ופוחזים. מאחר והיה הכהן היחיד, בלית ברירה לא התקיימה מצות נשיאת כפיים בחזרת הש"ץ. ומתי שב מידענו להיכל בית הכנסת? בשעת הוצאת ספר תורה! כמובן, על מנת לקבל עליה,

וכאן עמד רב בית הכנסת שהבחין באיש והכריז: "אין כאן כהן, יעמוד ישראל במקום כהן!" "רק רגע" התרעם הכהן, "יש כאן כהן...". אולם הרב התעלם מדבריו. וכך הוה, ישראל על במקום הכהן. לאחר התפילה ליבו של הרב נקפו, 'שמא לא היה עלי להטיל עליו קנס כה חמור', 'שמא ביטלתי חלילה מצות עשה של "וקדשתו" - לפתוח ראשון ולברך ראשון...' על כן בא הרב ושואל" האם נהג כשורה או לא?

מעשה כעין זה כבר אירע לעולמים. היה זה בדורו של הגאון רבי שמואל ארנפלד זצ"ל, בעל ה'חתן סופר' (שו"ת או"ח סי' נ"ג) והעלה ה'חתן סופר' כי כאשר הכהן מסרב לישא כפיו בלא שום סיבה ובשאת נפש, רשאי המרא דאתרא או גבאי בית הכנסת לקנסו ולא ליתן לו עליית כהן אלא לקרוא לישראל תחתיו! וזאת מאחר שהוא עצמו מבזה קדושתו ולכן מונע עצמו מכבוד. ועל

זמן תפילה? ברכת כהנים חשובה יותר!

כהן שטרם קרא קריאת שמע, והגיע לבית הכנסת לפני סוף זמן קריאת שמע, ועד שיגיעו לברכת כהנים יחלוף הזמן - יקרא קריאת שמע מחוץ לבית הכנסת; אולם, אם כבר נכנס לבית הכנסת וקראוהו לברך ברכת כהנים - יקרא את הפסוק הראשון (עם 'ברוך שם') ויעלה לדוכן, על אף שמפסיד בכך את קריאת יתר הפסוקים בזמן. וכן אם טרם התפלל, ועד שיגיעו לברכת כהנים יחלוף זמן התפילה - יתפלל מחוץ לבית הכנסת; אך אם נכנס וקראוהו לברך - יברך על אך שמפסיד בכך את התפילה בזמנה. ואם טרם אמר את ברכות התורה, ויש פנאי לאומן - יאמן לפני ברכת כהנים. [ס"ק קז; ביאורים ומוספים דרשו, 115-116; וראה שעה"צ ס"ק פא]

אילו כהנים נפסלו לברכת כהנים רק בעבר ולא בימינו?

בעבר בָּרְכוּ הכהנים ברכת כהנים כשפניהם וידיהם אינם מכוסים, ויש שִׁבְּרוּ גם ללא גרביים לרגליהם. וכהן שהיה מום או שינוי חריג בפניו, ידיו ורגליו - היה הדבר עשוי לגרום היסח הדעת לציבור העומד מולו, ולכן תיקנו חכמינו ז"ל שלא יברך ברכת כהנים אלא אם כן תושב המקום במשך שלשים יום, ומומיו ושינויו מוכרים היטב לבני המקום, כך שלא יסיחו דעתם מחמתו. ברם, בימינו כל הכהנים מכסים את פניהם וידיהם בטלית, ואת רגליהם בגרביים, כך שאין חשש להיסח הדעת, ולכן רשאי אף כהן כזה לברך ברכת כהנים. [סעיף ל-לב, ס"ק קט-קיד, ושעה"צ ס"ק פט; ביאורים ומוספים דרשו, 119 ו-124]

כיצד ינהג כהן הנצרך לנקביו לפני ברכת כהנים?

כהן שיש לו חולי מעיים שבגיננו אינו יכול לברך ברכת כהנים - יצא מבית הכנסת לפני ברכת 'רצה'. וכהן שהוצרך לנקביו בסמוך לברכת כהנים, במידה כזו שמסוגל להמתין במשך 'שיעור הילוך פרסה' (72 דקות) ללא עשיית צרכיו - יש שהורה שכיון שברכת כהנים היא מצוה מן התורה, רשאי לברך. ואף כשאינו מסוגל להמתין למשך שיעור הילוך פרסה, ואף במידה כזו שעוברים בה על איסור 'בל תשקצו' - אם הצורך התעורר בו לאחר שהש"ץ התחיל ברכת 'רצה', והוא מתבייש לצאת אז מבית הכנסת - רשאי להישאר ולברך. [ס"ק קיא; ביאורים ומוספים דרשו, 121; וראה שעה"צ ס"ק פא]

אתמול למדנו

- כהן העומד באמצע תפילת 'שמונה עשרה', יש אומרים שאם לא קראוהו לברך ברכת כהנים, לא יברך אלא כשאין כהנים אחרים, ויש אומרים שאף אם קראוהו לא יברך אלא כשמסיים את ברכת 'מודים' יחד עם הש"ץ.
- כהן העומד באמצע פסוקי דזמרה וקראוהו לברך ברכת כהנים, יפסיק ויברך אף אם יש כהנים אחרים בבית הכנסת; ויש שכתב שאף אם לא קראוהו יפסיק ויברך.
- אסור לכהן להוסיף ברכה על שלושת הפסוקים של ברכת כהנים, או לגרוע מהם, ואם עשה כן, עבר על 'בל תוסיף' או על 'בל תגרע'. ואיסור ההוספה הוא רק בסמוך לשלושת הפסוקים.

מחר נלמד

- כהן ולא מדבר ברור? יתכן ויש לך בעיה לברך ברכת כהנים?
- חור כהן - האם יכול לעלות לדוכן בקביעות? תלוי היכן הוא גר, או היכן הוא מתפלל!
- כהן שהרג אדם בשגגה - באילו תנאים יכול להמשיך ולברך ברכת כהנים?